

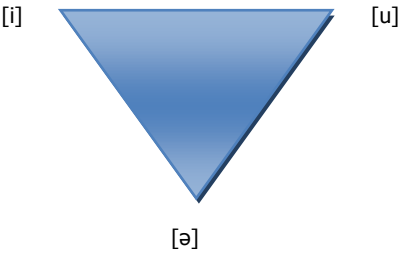
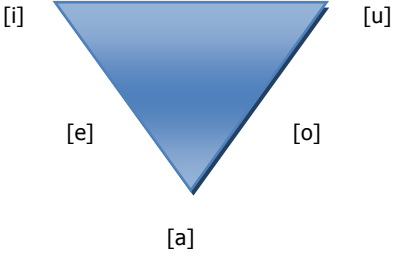
1. LES VARIETATS GEOGRÀFIQUES O DIALECTALS: CATALÀ ORIENTAL I OCCIDENTAL

La llengua catalana presenta **dues grans varietats** geogràfiques, les quals es divideixen en els seus respectius subdialectes:

CATALÀ ORIENTAL	<ul style="list-style-type: none"> • Rossellonès (o català septentrional) • Central = septentrional de transició, salat, xipella, barceloní, tarragoní • Balear = mallorquí, menorquí i eivissenc • Alguerès
CATALÀ OCCIDENTAL	<ul style="list-style-type: none"> • Nord-occidental = ribagorçà, pallarès, tortosí • Valencià = septentrional, central o apitxat, meridional

2. TRES DISTINTIUS DEL CATALÀ ORIENTAL I OCCIDENTAL

Els factors que han determinat la bipartició del català en aquests dos blocs dialectals són variats i diversos, però sobretot es determinen en una sèrie de característiques definitòries de cadascuna de les dues varietats dialectals, que bàsicament són les següents

	CATALÀ ORIENTAL	CATALÀ OCCIDENTAL
DIFERÈNCIES FONÈTIQUES	Neutralització A/E en posició àtona en [ə]	Distinció de A/E en posició àtona
	Neutralització O àtona en [u]	Conservació de la O àtona
	Estructura del vocalisme àton 	Estructura del vocalisme àton

	<p>Evolució a [ɛ] de la Ĩ, Ē del llatí</p> <p>Absència d'articulació de la [j] del dígraf -IX-</p> <p>Pronunciació fricativa de la X- en posició inicial o després de consonant</p>	<p>Evolució a [e] de la Ĩ, Ē del llatí</p> <p>Articulació de la [j] del dígraf -IX- ⇒ Segregació de iod</p> <p>Pronunciació africada de la X- en posició inicial o després de consonant</p>
DIFERÈNCIES MORFOSINTÀCTIQUES	<p>Ús de l'article masculí EL o l'article salat ES, en la variant balear</p>	<p>Ús de l'article masculí LO o EL, en valencià</p>
	<p>1a persona del singular del Present d'Indicatiu en [i], [u] o ---: <i>canti, cant[u], cant</i></p>	<p>1a persona del singular del Present d'Indicatiu en [o] (nord-occidental) o [e] (valencià): <i>cant[o], cante</i></p>
	<p>Verbs incoatius usen l'increment -EIX- o -ESCA-: <i>serveix, servesca...</i></p>	<p>Verbs incoatius usen l'increment -IX- o -ISC-: <i>servixo, servisca...</i></p>
	<p>Ús dels pronoms en forma reforçada o reduïda davant de verb: <i>em dic, et portaré...</i></p>	<p>Ús dels pronoms en forma plena davant del verb: <i>me dic, te portaré...</i></p>
	<p>Pèrdua de la N en els plurals dels mots proparoxítons llatins: <i>homes, joves, marges...</i></p>	<p>Manteniment de la N en els plurals dels mots proparoxítons llatins: <i>hòmens, jóvens, màrgens...</i></p>
DIFERÈNCIES LÈXIQUES	<p><i>poma, avi, llombrígol (=melic), cargol (=caragol), llard (=sagí, saïm), sorra (=arena), mandra (=peresa)...</i></p>	<p><i>maçana (=poma), padrí, iaio (=avi), trebol (=sostre), muricec (=ratpenat), espill (=mirall), eixida (=sortida), escurar (=rentar els plats), banyar (=mullat), dacsca o panís (=blat de moro, moresc), xic (=noi), corder (=xai, be), granera (=escombra), entrepussar (=ensopegar), moixó (=ocell), roig (=vermell), romer (=romaní), palometa (=papallona), timó (=farigola)...</i></p>